

פקודת מסכ"ל, 1950: 76
38.0109 חללי צבא אויב - נוהל זיהוי, טיפול בחפצים, דיווח וקבורה בזמן קרבות

חללי

1. הפקודה מושתתת על עקרונות אמנת ג'נבה מיום 12 באוג' 1949, בדבר הטבת מצבם של פצועים וחולים מבין אנשי הכוחות המזוינים בשדה הקרב, ומבוססת בעיקר על סעיפים 15, 16 ו-17 הדנים בטיפול בחללים, זיהויים וקבורתם.
2. הנוהל המפורט בפקודה זו יהיה בתוקף לגבי חללי צבא האויב מהכוחות הסדירים והבלתי סדירים, אשר גופותיהם ימצאו בשדה הקרב באזורים שבשליטת כוחותינו.
3. הנוהל המפורט בפקודה זו ייכנס לתוקפו לאחר הכרזה מיוחדת בדבר הפעלתו שתפורסם ע"י אכ"א-מחלקת נפגעים.
4. חללי האויב ייקברו בבית קברות קבוע או ארעי, שמיקומו ייקבע כמפורט:-
  - א. אם הוא בגבולות מדינת ישראל - ע"י מפקד צבאי כמשמעותו בתקנות ההגנה נשעת (חירום), 1945.
  - ב. אם הוא מחוץ לגבולות מדינת ישראל - ע"י קצין השלישות של הפיקוד המרחבי. מספר בתי הקברות ומיקומם ייקבעו בהתאם לנסיבות ובשים לב לריכוזים של חללים בשדות הקרב.
5. מפקדת הפיקוד, אשר במרחבו נמצא בית הקברות לחללי אויב, אחראית לאחזקת ושמירת בית הקברות בצורה הולמת.
6. בשבויי אויב שנפטרו יש לנהוג בהתאם לנוהל המפורט בפ"מ 38.0110.

איסוף ופינוי החללים משדה הקרב

7. האחריות לאיסוף החללים משדה הקרב ופינויים לבית הקברות מוטלת על המפקדים אשר בשדות הקרב שבמחוס האיזור, שבאחריותו מפוזרים החללים.
8. חללי האויב ייאספו משדות הקרב ויפוננו לאחד מבתי הקברות, שנקבעו ע"י קצין השלישות של הפיקוד, הקרוב ביותר לאיזור הנפילה.

פינוי חללים מרכב שלל

11. חללי אויב ברכב שלל יפוננו ע"י חוליות פינוי מה-יק"פ. (יחידת קבורה פיקודית).

12. חוליות הפינוי יפעלו בנקודות ריכוז רכב שלל וייעזרו באמצעים שביחידות פינוי שלל לאיסוף חללי האויב שיימצאו ברכב ופינויים לבית הקברות.
13. החללים יפוננו לבית הקברות לחללי אויב הקרוב ביותר לאיזור, שממנו נאספו.
14. לגבי כל חלל שיפונה לבית הקברות יש לציין ברישומת את איזור הקרב, שממנו הובא הרכב.

העסקת שבויים

15. ניתן להעסיק שבויי מלחמה בפעולות הקשורות בפינוי חללי אויב ובקבורתם, ובלבד שלא יועסקו בנסיבות המסכנות את חייהם, כגון בשדות מוקשים וכו'.
16. קבלת שבויים למטרה זו והפעלתם מותנה באישור מראש אכ"א.
17. נוהל העסקת שבויי מלחמה של האויב מפורט בפ"מ 38.0111.

כח הקבורה

18. בית הקברות לחללי אויב יופעל באחריות הרב הפיקודי, באמצעות חוליית בית קברות לחללי אויב.
19. פקדו חוליית בית הקברות לחללי אויב יהיה אחראי על:-
- א. קבלת חללי אויב.
  - ב. קביעת מספר חלל.
  - ג. הורדת מסמכים, אמצעי זיהוי, חפצי ערך ושמירתם בצורה מסודרת.
  - ד. כריית הקברים.
  - ה. ביצוע הקבורה.
  - ו. כיסוי הקברים לאחר הקבורה.
  - ז. שילוט הקברים במספר סידורי רץ בהתאם למספר החלל.
  - ח. ריכוז מסמכי החללים, חפציהם ואמצעי הזיהוי במעטפות נפרדות וספרור המעטפות במספר סידורי זהה למספר הקבר.
20. כל חלל יקבר בקבר נפרד. אם בגלל סיבות, שאין להתגבר עליהן, אי אפשר לקבור כל חלל בקבר נפרד, תבוצע קבורת מספר חללים בקבר אחים. ע"ג השלט יירשם יקבר אחים, ובמידת האפשר גם מספר החללים הקבורים.
21. מפקד חוליית בית הקברות יסמן את בית הקברות ע"ג מפה ויערוך תרשים, ובו יפורט מיקומו של בית הקברות, החלקות והקברים. המפה והתרשים יועברו באמצעות קטליפ למטכ"ל-אכ"א - מחלקת נפגעים - קמ"ט לצלי"א ולרובצ"ר.

22. מפקד חוליית בית הקברות יוודא הצבת שלט, שעל גביו תצוין העובדה על דבר קיום בית הקברות במקום וכן יפנה תשומת לב לכיבוד בית הקברות ואי חילולו. נוסח השלט יהיה כלהלן:--

בית קברות לחללי צבא אויב

הקפד על כבוד המקום ואי חילול.
אין לזדון על קברים או להחנות רכב באיזור בית הקברות

עריכת קבורה שלא בבית הקברות

23. מפקד יחידה מכותרת או מנותקת או כל מפקד אחר, שבגזרתו מצוייח חללי אויב ולא קיימת אפשרות לפנותם לבית קברות לחללי אויב, יבצע את קבורת החללים באיזור, בעזרת הכוחות העומדים לרשותו.

24. במידת האפשר תבוצע הקבורה בהתאם להוראות פקודה זו.

25. אם לא קיימת האפשרות של כריית קברים, ייקברו חללי האויב בתוך תעלות וחפירות קיימות, שוחות, מכתשי פגזים וכל שקע מתאים בקרקע.

26. מפקד האחראי לביצוע הקבורה ידאג לסימון מתאים של הקברים ולעריכת תרשים, שבו תצוין ניצ של מקום הקבורה.

זיהוי ורישום חללים

31. זיהוי חללי אויב ייעשה בעזרת דיסקיות הזיהוי, המצויות על גופת החלל או בעזרת מסמכיו האישיים.

32. מפקד חוליית בית קברות לחלל אויב אחראי לאיסוף אמצעי הזיהוי וביצוע פעולות רישום כלהלן:--

א. לכל חלל המובא לבית הקברות ייקבע מספר סידורי רץ.

ב. לכל חלל ימולא יכרטיס אישי - חלל צבא אויב"ב-2 העתקים. המקור יוכנס למעטפה עם חפצי החלל, והעתק ייגנז ביחידת הקבורה. דוגמה של כרטיס אישי - חלל צבא אויב ניתנת בנספח אי לפקודה זו.

35. הרשימות בצירוף המעטפות על תכולתן יועברו לשלייר - מדור שבויים. העתק מהרשימה יועבר למפקד חוליית בית הקבורה של חללי האויב המתאים, לצורך עדכון הפרטים בהעתק הכרטיס האישי של החללים.

דיווח

36. מפקד חוליית בית הקברות לחללי אויב יעביר, מידי יום, לקצין השלישות הפיקודי דו"ח מספרי על החללים שהובאו לקבורה. הקסליפ ירכז הנתונים ויעבירם לאכ"א-מחלקת נפגעים ולרבציר.

37. לאחר סיום קבירת חללי האויב של האיזור, יוכן דו"ח מסכם שיכלול את הפרטים הר"מ:-

א. מיקום בית הקברות.

ב. זכפר סידורי של החללים. ליד כל מספר יירשם הסם והמספר האישי (במקרה של זיהוי) איזור הקרב ממנו נאסף ותאריך ביצוע הקבורה.

38. קצין השלישות הפיקודי ירכז את הדו"חות המסוכמים ויעבירם לשלייר - מדור שבויים.

39. על סמך הדו"חות הנ"ל ועל סמך הכרטיסים האישיים של חללי צבא אויב והרשימה שהועברו ע"י קצין המודיעין הפיקודי, יכין ראש מדור שבויים דו"ח, בספה האנגלית, ויעבירו בתדירות ובהתאם לדרישות של אכ"א-מחלקת נפגעים - קמ"ט לצלי"א.

40. הדו"ח שיוכח ע"י שלי"ר יכלול את הפרטים הר"מ:-

א. שם החלל (במקרה שהחלל לא זוהה יצוין - "אלמוני מספרי").

ב. דרגה.

ג. מספר אישי.

ד. דת.

ה. באיזה צבא שירת בעת הנפילה.

ו. באיזה איזור נמצא החלל.

ז. מקום הקבורה.

ח. תאריך הקבורה.

ט. פירוט מסמכים והחפצים שנמצאו אצל החלל (לא נמצאו מסמכים או חפצים, יצוין הדבר בדו"ח).

41. המעטפות עם המסמכים והחפצים יישמרו בשלי"ר בצורה נאותה, עד להעברתן בהתאם להנחיות והוראות אכ"א-מחלקת נפגעים.

העברת חללים לידי שלטונות צבא אויב

42. חללי צבא אויב, שנמצאו במדינת ישראל או בשטחים המוחזקים ע"י צה"ל, יועברו מרשות צה"ל לרשות צבא האויב, בטקס צבאי.

43. הוראות על מקום ומועד העברת החללים ועל עריכת הטקס יוצאו ע"י אכ"א-מחלקת נפגעים.

44. חללי האויב יועברו בארון בהתאם לכללי התברואה ובהתאם להוראות המקצועיות של הרבנות הצבאית הראשית.

45. הפיקוד המרחבי, שבמרחבו מתבצעת פעולת העברת החללים, אחראי לביצוע ההעברה, לעריכת הטקס ולהקצאת הכוחות והאמצעים הדרושים, בהתאם להנחיות מחלקת נפגעים.

נספח א' לפקודה 38.0109

דוגמה של כרטיס אישי חלל צבא אויב

כרטיס אישי		
חלל צבא אויב	2 הפיקוד	1 יחידת הקבורה

פרטי זהות החלל:

ל ש י ח ו ש ה ש ל י ש ו ת	5 שם החלל באותיות לטיניות (אותיות דפוס)	4 צבא	3 מספר החלל
---	---	-------	-------------

ה ש ל י ש ו ת	8 דת	7 מספר צבאי אישי	6 דרגה צבאית
			בערבית (כתיב עברי) במקבילה בצה"ל

פרטי מציאת הגופה:

ה ר א ש י ת ת ה ש ח	14 שורה מספר הקבר	11 התאריך	10 איזור הקרב
	13 ני"צ	12 בית הקברות	9 התאריך

חפצי החלל:

17 כסף (לפרט)	16 מסמכים (לפרט)	15 חפצים (לפרט)

הדרגה	השם
תזימת קצין מיחידת הקבורה	

(יחולא בשני עותקים)